

28.9.2026

Kunnan harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2026

HAKIJAN TIEDOT

Kunta: Viitasaaren kaupunki

Kunnan yhteys henkilön tiedot:

- Nimi: Helena Vuopionperä-Kovanen
- Nimike: kaupunginjohtaja
- Sähköpostiosoite: helena.vuopionpera-kovanen@viitasaari.fi
- Puhelinnumero: 0503076114

HAKEMUKSEN TIEDOT

A. Haettava summa, euroa:

1 000 000 euroa. Haettava määrä on suhteutettu Viitasaaren kaupungin vuoden 2026 talouden poikkeukselliseen heikkenemiseen sekä kaupungin samanaikaisesti toteuttamiin merkittäviin omiin tasapainottamistoimenpiteisiin.

B. Mikäli kunta on saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2025, niin sen käyttökohde:

Ei ole saanut.

C. Yksilöidyt talousvaikeudet, joihin haetaan harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta sekä perustelut, jotka osoittavat em. vaikeudet poikkeuksellisiksi tai tilapäisiksi. Lisäksi yksilöitynä talousvaikutusten ajankohta ja euromääräinen vaikutus kunnan talouteen.

Viitasaaren kaupungin taloudellinen tilanne on heikentynyt lyhyessä ajassa merkittävästi. Vielä vuosina 2023 ja 2024 kaupungin tilinpäätökset olivat selvästi ylijäämäisiä. Vuoden 2025 talousarvio laadittiin ylijäämäiseksi ja taloussuunnittelukauden arvioitiin olevan tasapainossa. Tilanne muuttui kuitenkin vuoden 2025 aikana nopeasti useiden kaupungin omasta päätöksenteosta riippumattomien tekijöiden yhteisvaikutuksesta.

Vuoden 2025 tilinpäätös muodostui 1,423 milj. euroa alijäämäiseksi. Vuoden 2026 alkuperäisen talousarvion alijäämä oli 0,786 milj. euroa, mutta vuoden 2026 puolivuositarkistuksen ennusteen mukaan tilikauden alijäämä on kasvanut noin 3,4 milj. euroon, johtuen poistosuunnitelman päivittämisestä johtuneista merkittävistä poistokirjauksista. Käyttötalous vuoden 2026 ensimmäisellä puoliskolla on pysynyt suhteellisen tasapainossa, lukuun ottamatta työttömyysetuuksien kustannuksia.

Kaupunki on reagoinut tilanteeseen nopeasti. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 15.6.2026 uuden talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2026–2029. Ohjelman toimenpiteiden pysyvä taloutta tasapainottava vaikutus on noin 2,65 milj. euroa vuodessa ohjelmakauden loppuun mennessä. Kaupunki tekee koko ajan aktiivista talouden tasapainotustyötä.

1. Työllisyysuudistuksen ennakoitua suurempi kustannusvaikutus ja heikentynyt työllisyystilanne

Vuoden 2025 alusta voimaan tullut työllisyysuudistus muutti olennaisesti kuntien vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksesta. Kunnan rahoitusvastuu laajeni työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaan ja ansiopäivärahan perusosaan ja alkaa jo 100 työttömyyspäivän jälkeen.

Uudistuksen taloudellinen vaikutus Viitasaarelle on muodostunut ennakoitua suuremmaksi samanaikaisesti tapahtuneen työllisyystilanteen heikkenemisen vuoksi. Kunnille maksettava kompensatio perustuu vuoden 2023 poikkileikkaustilanteeseen, minkä vuoksi kompensatio ei reagoi nopeasti työttömyyden kasvuun.

Viitasaaren vuoden 2025 alkuperäisessä talousarviossa työttömyysetuuksien kuntaosuuksiin oli varattu 250 000 euroa, mutta muutetussa talousarviossa määrä nousi 516 000 euroon. Muutos oli siten 266 000 euroa yhden vuoden aikana. Vuoden 2026 talousarviossa työttömyysetuuksien maksuosuuksiin on jouduttu varaamaan 585 000 euroa, eli 335 000 euroa enemmän kuin vuoden 2025 alkuperäisessä talousarviossa.

Lisäksi Viitasaaren maksuosuus Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueelle oli vuonna 2025 noin 563 000 euroa. Kaupungille on siten muodostunut uudistuksesta merkittävä uusi kustannuskokonaisuus samaan aikaan, kun työttömyyden kasvu on lisännyt etuusmenoja.

Tilannetta voidaan pitää poikkeuksellisenä, koska uuden rahoitusmallin käyttöönotto ja samanaikainen työllisyystilanteen voimakas heikkeneminen ovat realisoineet kunnalle kustannuksia huomattavasti nopeammin kuin niihin on ollut mahdollista palvelurakenteesta varautua. Kunnan valtionosuuteen sisältyvä laskennallinen kompensatio ei nykyisessä työllisyystilanteessa vastaa tosiasiallisia kustannuksia.

2. Hyvinvointialueelta saatavien vuokratulojen ennakoimaton heikkeneminen

Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluverkkoon ja sote-kiinteistöjen vuokraukseen liittyvät muutokset ovat vähentäneet kaupungin kiinteistöistä saamia toimintatuottoja.

Erityisesti Viitasaaren terveysaseman vuokratuottoihin kohdistunut muutos oli kaupungille ennakoimaton neliömäärien tarkistuksesta johtuen. Kaupunki joutui jo vuoden 2025 aikana

merkittävästi pienentämään terveysaseman vuokratuloarviota, kun vuonna 2022 ilmoitettua neliömäärää muutettiin. Hyvinvointialue luopui myös vuoden 2025 päättyessä kokonaan yhdestä palvelutalosta, jonka kiinteistö on ollut Viitasaaren kaupungin omistuksessa. Tästä johtuen myös tämän kiinteistön vuokratuloja ei enää ole tullut vuonna 2026.

Vaikutus molempien ratkaisuiden osalta jatkuu vuonna 2026. Puolivuosikatsauksen perusteella kaupungin toimintatuottojen ennustetaan jäävän noin 319 000 euroa muutettua talousarviota pienemmiksi. Toimintatuottojen vähenemisen keskeisenä syynä on nimenomaan terveysaseman vuokratarkistus.

Muutos on Viitasaaren kokoiselle kunnalle merkittävä ja ajoittuu poikkeuksellisen vaikeaan tilanteeseen, jossa sote-uudistuksen jälkeinen kuntatalous hakee edelleen tasapainoaan. Kaupungilla on kiinteistöihin liittyvät ylläpito-, pääoma- ja poistokustannukset, vaikka niistä saatava vuokratuotto on alentunut.

Taloudellinen vaikutus kohdistuu erityisesti vuosiin 2025–2026, ja vuoden 2026 toimintatuottojen kokonaisennuste on noin 0,32 milj. euroa talousarviota heikompi.

3. Vuonna 2026 realisoitunut poikkeuksellinen poistotason nousu sekä samanaikainen valtionosuuksien ja verorahoituksen heikkeneminen

Viitasaaren kaupungin poistosuunnitelma muutettiin vuoden 2026 alusta kuntien kirjanpito-ohjeiden mukaiseksi. Muutos on aiheuttanut kaupungin tulokseen erittäin merkittävän kertaluonteisen siirtymävaikutuksen ja pysyvän poistotason nousun, mutta korjannut poistotason oikealle tasolle.

Vuoden 2026 tammikuulle kohdistui muutoksen seurauksena noin 0,8 milj. euron lisäpoisto. Vuoden 2026 alkuperäisessä talousarviossa poistojen määrä oli noin 2,84 milj. euroa, kun puolivuosisikatsauksen koko vuoden ennuste on noin 4,61 milj. euroa. Poistojen ennustetaan siten ylittävän alkuperäisen talousarvion noin 1,77 milj. eurolla.

Samanaikaisesti kaupungin verorahoitus on heikentynyt. Vuoden 2026 puolivuosisikatsauksen ennusteessa verotulojen arvio on noin 437 000 euroa talousarviota alempi ja valtionosuuksien noin 41 000 euroa talousarviota alempi. Vuoden 2025 tilinpäätökseen verrattuna valtionosuuksien arvioidaan vähenevän vuonna 2026 noin 581 000 euroa. Myös kaupungin saamien valtionosuuksien määrä on heikentynyt tasaisesti vuosittain.

Näiden muutosten yhteisvaikutus näkyy voimakkaasti kaupungin vuoden 2026 tuloksessa. Alkuperäisen talousarvion tilikauden alijäämä oli noin 0,79 milj. euroa, kun puolivuosisikatsauksen ennusteessa alijäämä on noin 3,4 milj. euroa.

Tilanteen poikkeuksellisuutta kuvaa muutoksen nopeus: vielä vuosina 2023–2024 kaupungin talous oli selvästi ylijäämäinen ja vuoden 2025 talousarviota laadittaessa taloussuunnittelukauden arvioitiin olevan tasapainossa. Taloudellinen tilanne on siten heikentynyt olennaisesti noin kahden vuoden aikana.

D. Mikäli kunta on hakenut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2025, niin perustelut miksi kunta hakee korotusta peräkkäisinä vuosina.

Viitasaaren kaupunki ei hakenut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2025.

E. Kunnan omat toimenpiteet poikkeuksellisen tai tilapäisen taloudellisen tilan korjaamiseksi (tulojen lisäykset ja menojen vähennykset, omaisuusjärjestelyt jne.)

1. Toteutetut toimenpiteet

Viitasaaren kaupunki on aloittanut talouden sopeuttamisen jo ennen nyt käsillä olevan taloudellisen tilanteen realisoitumista. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ensimmäisen talouden tasapainotusohjelman 17.6.2024. Ohjelmaa toimeenpantiin vuoden 2025 aikana ja sen toimenpiteet huomioitiin myös vuoden 2026 talousarvion laadinnassa.

Vuoden 2026 talousarviossa kaupungin henkilöstökulut mitoitettiin 0,543 milj. euroa eli 3,6 prosenttia vuoden 2025 talousarviota pienemmiksi, vaikka laskelmissa huomioitiin kunta-alan sopimuskorotusten ja tasopalkkauudistuksen kustannusvaikutukset.

Talouden tilanteen edelleen heikennyttyä kaupunki käynnisti uuden tasapainottamistyön heti vuoden 2026 alussa. Kaupunginhallitus asetti 12.1.2026 laajapohjaisen taloustyöryhmän, jonka työssä hyödynnettiin ulkopuolista talousasiantuntemusta ja kuntien välistä kustannusvertailua.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 15.6.2026 talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2026–2029. Ohjelmassa kaupunki on sitoutunut saattamaan taloutensa tasapainoon valtuustokauden loppuun mennessä.

Ohjelman toimeenpano käynnistyi jo vuoden 2026 aikana. Vuodelle 2026 kohdistuvien toimenpiteiden arvioidaan parantavan taloutta noin 493 000 eurolla voimassa olevaan talousarvioon verrattuna.

2. Tulossa olevat ja päätetyt toimenpiteet

Valtuuston hyväksymän talouden tasapainottamisohjelman pysyvä taloutta tasapainottava vaikutus on ohjelmakauden loppuun mennessä noin 2,65 milj. euroa vuodessa. Toimenpiteiden kumulatiivinen vaikutus vuosina 2026–2029 on noin 7,7 milj. euroa.

Sopeutusvaikutus kasvaa vaiheittain:

- vuonna 2026 noin 493 000 euroa
- vuonna 2027 noin 1,6 milj. euroa lisää
- vuonna 2028 noin 346 000 euroa lisää

- vuonna 2029 noin 195 000 euroa lisää.

Toimenpiteet kohdistuvat kaikkiin kaupungin palvelualueisiin. Keskeisiä kokonaisuuksia ovat palvelurakenteen ja palvelutason tarkistaminen, henkilöstöresurssien sopeuttaminen, toimintatapojen ja tehtävien uudelleenorganisointi, hallinnollisten prosessien tehostaminen, varhaiskasvatuksen ja opetuksen resurssien mitoittaminen vähenevään lapsimäärään, vapaa-aikapalvelujen kustannustehokkuuden parantaminen, kiinteistökannan sopeuttaminen palvelutarpeeseen sekä maksujen ja taksojen tarkistaminen.

Ohjelman henkilöstövaikutukseksi on arvioitu noin 9–11 henkilötyövuotta vuosina 2027–2029.

Henkilöstövähennyksiä pyritään toteuttamaan ensisijaisesti eläköitymisiä ja määräaikaisten päättymisiä hyödyntämällä sekä tehtäviä uudelleenorganisoida.

Tasapainottamisohjelmaan sisältyy myös verorahoituksen vahvistaminen. Ohjelman laskelmassa kunnallisveroprosentin 0,4 prosenttiyksikön korotuksen arvioitu vaikutus on vuonna 2027 noin 394 000 euroa ja täysimääräisenä vajaat 460 000 euroa vuodessa.

Kaupunki seuraa tasapainottamisohjelman toteutumista säännöllisesti osana talousarvion ja osavuositarkastusten seuranta. Mikäli päätetyt toimenpiteet eivät tuota arvioitua vaikutusta, kaupunki varautuu tekemään korvaavia tai täydentäviä sopeuttamistoimenpiteitä. Toimenpiteitä tehdään jo vuoden 2027 talousarvion laadintavaiheessa. Viitasaaren kaupungilla on meneillään koko kaupunkia koskevat yhteistoimintaneuvottelut, joiden on tarkoitus päättyä syksyn 2026 aikana.

F. Muut huomiot ja lisätiedot:

Viitasaaren kaupungin taloudellisen tilanteen erityispiirre on sen nopea muutos, ei pitkään jatkunut kumulatiivinen alijäämäisyys.

Kaupungin taloudellinen asema on ollut lähtökohtaisesti vahva. Vuosien 2023 ja 2024 tilinpäätökset olivat selvästi ylijäämäisiä, eikä kaupungilla ole ollut kattamatonta alijäämää. Kaupungin lainakanta on ollut maltillinen. Kaupunki on lisäksi ennakoitunut kuntatalouden muutoksia tekemällä omaehtoista talouden tasapainottamista jo vuodesta 2024 lähtien.

Vuoden 2025 aikana taloudellinen toimintaympäristö kuitenkin muuttui olennaisesti. Työllisyysuudistuksen todelliset kustannusvaikutukset osoittautuivat ennakoitua suuremmiksi, työttömyys kasvoi, hyvinvointialueelta saatavat vuokratuotot heikkenivät ja verorahoituksen näkymä heikkeni. Vuonna 2026 näihin vaikutuksiin yhdistyi poistosuunnitelman muutoksesta aiheutunut merkittävä poistotason nousu.

Vuoden 2026 puolivuositarkastuksessa kaupungin vuosikatteen ennuste on enää noin 1,18 milj. euroa, kun alkuperäisessä talousarviossa se oli noin 2,05 milj. euroa. Samanaikaisesti poistojen ennustetaan olevan noin 4,61 milj. euroa. Vuosikate ei siten riitä kattamaan poistoja eikä kaupungin investointien rahoitustarvetta.

Kaupunki ei hae harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta korvaamaan omia talouden tasapainottamistoimenpiteitään. Kaupunki on päinvastoin sitoutunut poikkeuksellisen mittavaan, noin 2,65 milj. euron pysyvään vuosittaiseen sopeutukseen, joka vastaa merkittävää osuutta kaupungin toimintakatteesta.

Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus toimisi väliaikaisena tukena tilanteessa, jossa useat kaupungin päätösvallan ulkopuolelta syntyneet muutokset ovat heikentäneet taloutta samanaikaisesti ja nopeasti, mutta

kaupungin omien rakenteellisten sopeuttamistoimien täysimääräinen vaikutus toteutuu vaiheittain vuosina 2026–2029.

Korotus tukisi siten hallittua siirtymää rakenteellisesti tasapainoisempaan talouteen ja turvaisi kaupungin edellytyksiä toteuttaa päätetyt sopeuttamistoimet ilman, että väliaikainen rahoitusvaje johtaa hallitsemattomiin muutoksiin lakisääteisten peruspalvelujen järjestämisessä.

Aika:

Viitasaarella, 28.9.2026

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'H' followed by a long horizontal line and a small flourish at the end.

Allekirjoitus, nimenselvennys ja nimike

Helena Vuopionperä-Kovanen

kaupunginjohtaja

Liitteet:

15.6.2026 hyväksytty tasapainotusohjelma + tasapainotusohjelman vaikutusarvioinnit

vuoden 2025 tilinpäätös

vuoden 2026 talousarvio